

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. III. Argumentum quorundam solutione ostenditur quomodo
circumstantiæ bonitatem aut malitiam refundant in actus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

est de sacrilegio seu ablatione rei sacræ, quæ nunquam reperiri potest sine furto.

VII. Respondetur nihilominus posse circumstantiam addere novam speciem, imò aliquando realiter distinctam ab alterâ, ut in exemplis proximè positis ostendi potest; quando enim quis aufert rem, sciens eam esse sacram, ita ut voluntas non feratur in illam circumstantiam, tunc inquam, furtum & sacrilegium dici possunt distinguî realiter saltem tanquam includens ab incluso, furtum enim præcisè dicit ablationem illius rei, sacrilegium verò ulterius addit circumstantiam rei sacræ, sicque & furtum includit, & aliquid ei superaddit.

VIII. Ubi verò sunt idem omnino actus, ut quando quis intendit accedere ad alienam, in hoc, inquam casu ut circumstantia conjugis alienæ addat novam speciem non requiritur vel seperabilitas vel distinctio, sed sufficit quod ratione distinguatur, & quod saltem per invincibilem ignorantiam una malitia distingui possit ab aliâ, ut si quis invincibiliter existimaret fornicationem simplicem non esse peccatum, adhuc tamen in casu prædicto committeret peccatum adulterii, ergo hoc saltem modo sunt hæc species separabiles.

Ad mutandam speciem sufficit quod una malitia per invincibilem ignorantiam separari possit ab aliâ.

SECTIO TERTIA.

Argumentorum quorundam solutione ostenditur quomodo circumstantiæ bonitatem aut malitiam refundant in actus.

I. **O**BJICES primò, Sanctum Thomam hic, q. 7. art. 2. affirmare, illa quæ respectu actus externi sunt circumstantiæ, respectu interni esse objectum, ergo juxta S. Thomam actus internus, non à circumstantiis, sed à solo objecto defumit bonitatem & malitiam. Respondetur probabile esse Sanctum Thomam loco citato solum loqui de bonitate actus, non de malitiâ, circumstantiæ autem loci, temporis & similes, de quibus agit ibi Sanctus Doctor non refundunt bonitatem in actum, nisi per modum objecti, seu nisi ut rationes motivæ. Quòd si quis contendat Sanctum Thomam indiscriminatim loqui tam de actu malo quàm de bono, dici potest velle eum has circumstantias, ut refundant bonitatem aut malitiam in actum, debere esse vel formaliter & directè volitas, ut in actu bono, vel interpretativè ut in malo, tunc autem interpretativè censetur aliquid volitum ut supra diximus, quando est præceptum vel obligatio illud non faciendi, & tamen facit advertens circumstantiam illam sub qua prohibetur actio, licet illam non intendat.

II. Objicies secundò: ad hoc ut circumstantia auget bonitatem, non requiritur ut voluntas in eam expressè feratur, sed sufficit quod materialiter & indirectè sit volita, sicut fatentur omnes de actu malo respectu malitiæ: antecedens probatur, si quis enim alteri caput aperiat in foro, vel loco alio publico, & in magnâ hominum frequentia, ubi videt fore ut major illi ex actione illâ honor redundet, majorem meretur ab illo gratitudinem. Sic etiam si quis sciat ex suo studio multos ad Deum conversum iri, & accingat se ad studendum ex obedientiâ, actus studendi ob hanc circumstantiam prævisam plus habebit honestatis, quàm non visâ illâ circumstantiâ habuisset, ergo bo-

Obj. Ad hoc ut circumstantia refundat bonitatem in actum sufficit quod sit materialiter volita, sicut contingit in malitiâ.

nitas indirectè tantum volita refunditur in actum.

Respondetur negando primum antecedens: sicut enim se habet simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis: unde, ut supra ostendimus, cum ad hoc ut actus simpliciter objecti boni honestatem in se transfusa habeat, in objectum illud ferri debeat quâ taliter bonum; ita ut similiter augetur honestas actus ex objecto, vel circumstantiâ, debet ea esse peculiariter volita; nec enim actus ejus habet majorem honestatem qui sanitatis causâ cibum relinquit, etiamsi ille postea detur pauperi, & hoc ipse prævideat, nisi eâ intentione cibum relinquat ut detur pauperi.

Ad ea ergo quæ in argumento afferbantur dico, si quis se ad studia illo modo applicans, aut caput alteri in publico aperiens, in primo casu aliud motivum non habeat, quàm obedientiæ, actus non habebit nisi honestatem obedientiæ. In secundò etiam casu si non totum illum honorem alteri quis intendat, qui ipsi in his circumstantiis ex actione ejus resultat, actus non est honestior formaliter, quàm si privatim caput eadem aperiret. Existimo tamen vix unquam contingere, ut actus in hujusmodi circumstantiis, & cum illarum prævisione elicitus, non majorem inde acquirat honestatem; raro enim contingit, ut quis videns utramque illam honestatem vel utilitatem in studio, obedientiæ scilicet & majoris honoris Dei, non illud propter utrumque motivum velit, nec ut caput Petro in loco publico aperiat, videns tantum ei honorem inde infallibiliter proveniturum, quin honorem illum intendat, sicque actus in his circumstantiis majorem ut plurimum habebit honestatem.

Urgebis: una ex circumstantiis supra positis erat circumstantia personæ, sed hæc ut majorem in actum bonum honestatem refundat, non debet esse volita, operationes enim Christi erant perfectissimæ, licet circumstantia personæ infinita in eis non fuerit volita. Sed contra: hoc enim probaret has circumstantias, etiam non cognitæ augere similiter honestatem actus, cum nihilominus auctores contrariæ sententiæ ad augmentum honestatis requirant ut circumstantiæ cognoscantur.

Dico itaque, licet operationes Christi in casu circumstantiæ personæ ignoratæ, & consequenter non volitæ, æqualis forent dignitatis ac modo, non tamen habituras peculiarem illam honestatem, de qua hic loquimur, nempe moralem defumptam ab objecto, & circumstantiis sese ex parte objecti tenentibus: nec majorem in hoc genere haberent honestatem, quàm si fuissent cum eadem intentione elicitæ à puro homine, cum ut objectum nihil refundant in actum, utpote non omnino cognitæ. Utrum verò opera Christi si personæ suæ dignitatem non cognovisset, dici non debeant honestiora absolute actionibus puri hominis, quaestionem aliqui putant esse de nomine: quod dicimus est, circumstantias illas quæ se tenent ex parte objecti, & cognosci debere, & aliquo modo intendi ad hoc ut refundant majorem honestatem in actum, ut in variis exemplis videtur clarum: si quis namque det eleemosinam pauperi, ignorans esse parentem, vel etiam sciens, non tamen intendens illi dare quia est parens, actus majorem non habebit honestatem quàm si is parens non esset, nec in illâ largitione reperitur honestas pietatis, sed tantum charitatis erga proximum, ut supra diximus, & per se videtur manifestum.

III. Ostenditur ad hoc ut circumstantia refundat bonitatem in actum, debere eam peculiariter intendi.

IV. Studium est sola obedientiâ non debet nisi bonitatem obedientiæ.

Rarè contingit, ut actus cum prævisâ circumstantiâ elicitus, nisi bonitatem intendat.

V. Obj. circumstantia personæ, ut honestatem in actum refundat, non debet necessitate esse volita.

VI. Operatio Christi in casu circumstantiæ personæ non volita, est honestiora infanti.

Solum dicimus circumstantias, quæ se tenent ex parte objecti, debere cognosci.

Circum-

VII. Circumstantia itaque tenentes se ex parte ob-
jecti cognosci debent, ut vel novam vel majorem
honestatem in actum refundant, non tamen re-
quiritur ut cognoscantur circumstantia ex parte
actus, quales sunt intensio, duratio & libertas,
quamvis indubitatum videatur has etiam circum-
stantias majorem in actus bonitatem moralem
refundere: sicut enim qui elicit duos actus chari-
tatis, aut alterius virtutis, melius absque dubio
operatur, quam qui elicit tantum unum: ita qui
cum libertate elicit actum magis intensum, vel
diutius in eo persistit, melius operatur, quam qui
elicit actum remissum, aut breviori tempore du-
rantem, & idem e contrariis est de actu malo.

VIII. Dices, hinc sequi debere intensiorem actus
peccaminosi aperiri in confessione; si enim quis
quatuor actus peccaminosos eliciat, intensus est
unum, debet eos in confessione aperire, ergo &
aperire debet actum intensum ut quatuor, cum
hic aequalis sit malitiae cum quatuor illis actibus

qui sunt tantum intensi ut unum. Respondetur
disparitatem esse, quod in quatuor actibus inten-
sis ut unum, nova semper libertas exercentur, &
singuli actus sint à se invicem, & physicè & mor-
raliter distincti. Secundo respondet P. Arriaga
hic, Disp. 17. sect. 7. num. 46. spectatà præcisè
ratione nullam hic assignari posse disparitatem:
totam ergo differentiam desumendam ait ex vo-
luntate Christi, ab Ecclesiâ & Patribus nobis de-
claratâ, qui peccatorum numerum in confessione
aperiendum docent, non intensiorem, quamvis
hæc aequalis interdum sit cum illis malitiis.

Tandem quoad circumstantiam libertatis, quod
hæc major est, eò actus per se loquendo est ho-
nestior, ad quod tamen non est necessarium ut
libertas cognoscatur: dixi per se loquendo, non-
nunquam enim per accidens libertas & indifferen-
tia minuere poterunt bonitatem actus, quatenus
scilicet tollunt difficultatem illam, quæ subinde
oritur ex inclinatione ad oppositum.

Videtur hoc
totum re-
duci posse ad
voluntatem
Christi.

IX.
Quod libertas
major, eò
actus ut plu-
rimum ho-
nestior.

DISPUTATIO LXXXV.

Reliqua circa bonitatem & malitiam humanorum actuum.

SECTIO PRIMA.

Positne idem actus plures simul in se
habere bonitates morales.

I.
Nulli dubium
quia actus
externus
plures simul
habere possit
bonitates.

SERMO est de actu interno; de ex-
terno enim qui solum participativè
bonus est moraliter, sicut & liber,
non videtur dubium quin eas habe-
re possit: quidni enim idem actus
externus imperari queat à pluribus actibus inter-
nis bonis, & consequenter eorum bonitatem partici-
pare: sicut namque ab uno actu imperatus
participabit illius bonitatem; ita imperatus à duo-
bus vel pluribus, participabit bonitatem om-
nium.

II.
Idem est de
actu interno,
si à pluribus
internis im-
peretur.

Variis modis procedere potest quæstio de actu
interno: si ergo actus internus imperetur à duo-
bus vel pluribus internis, ut actus eleemosinæ ab
actu charitatis & obedientiæ, nulla est ratio cur
nequeat hoc modo idem actus internus extrinsecè
& participativè habere duas aut plures bonita-
tes morales; cum quoad hoc æquè capax earum
sit actus internus, atque externus, ut nullus ne-
gabit.

III.
Potest idem
actus inter-
nus intrin-
secè habere
plures boni-
tates.

Præterea exillimo posse eundem actum, etiam
intrinsecè duas aut plures habere species bonita-
tis morales. Hanc positionem ita defendunt ali-
qui, ut dicant ad refundendam bonitatem in actum
sufficere ut materialiter feratur actus in objectum,
quod ratione diversarum circumstantiarum habet
diversas bonitates. Sed hoc rejecimus supra, ubi
ad bonitatem actus moralis ostendimus requiri
ut feratur in objectum quæ tali vel tali bonitate
imbutum: nec enim, ut dixi, actum pietatis for-
maliter, sed tantum misericordie exercet, qui
sublevat inopiam parentis pauperis, non quia pa-

rens, sed merè quia pauper est. Nec etiam exer-
cet actum charitatis seu amoris Dei formaliter,
qui aliquid præstat, quod Deo placet, nisi ea in-
tentione faciat, quia Deo id placere animad-
vertit.

Aliter ergo hoc probatur: nulla enim est re-
pugnancia, ut actus aliquis vel in duo vel plura
objecta specie diversa feratur, vel in idem ob duo
vel plura motiva, quo in casu actus, licet physi-
cè idem, habebit nihilominus plures species mor-
ales: antecedens quoad primum probatur: sicut
namque eadem visio materialis terminari simul
potest ad diversos colores, etiam specie distin-
ctos, & idem actus intellectus disparatè ad obje-
cta etiam diversissima; ita quidni poterit idem
actus voluntatis in plura objecta & honestates
ferri, specie & morali & physicè distinctas, quo
in casu actus quantumvis physicè idem, habebit
nihilominus plures bonitates morales, & in or-
dine ad prudentem hominum ælimationem,
æquivalens erit duobus actibus realiter distinctis,
quorum unus in unum tantum illorum objecto-
rum ferretur, alter in aliud.

IV.
Actus vo-
luntatis, qui
in plura si-
mul objecta,
vel in idem
ob diversa
motiva fer-
tur, diver-
sus inde habet
vires potest
species mō-
rals.

Confirmatur: nam non videtur dubium, quin
possit quis simul velle plura, ut cum simul statuit
plura facere, vel numero vel specie distincta. Quod
clarius constat, si ea successivè facere intendat; ut
hodie unum, cras aliud diversum, & sic de aliis, ubi
licet ea facere velit successivè, simul tamen vult, &
eodem actu: sicut qui jam vult ire Romam, simul
quidem vult, & in instanti, sed conficere iter
successivè.

V.
Plura quis
potest simul
velle facere,
non tamen
ea vult fa-
cere simul.

Secunda etiam pars; quod scilicet possit actus
ferri in idem objectum ob duplex motivum specie
distinctum, probatur: quid enim vetat aliquem
dare velle eleemosynam, & ex affectu misericor-
diæ, seu ad sublevandam inopiam indigentis, &
quia est gratum Deo; item velle huic homini hic

VI.
Ostenditur
posse eundem
numero a-
ctum in ob-
jectum ali-
quod ferri
propter di-
versas mo-
tivis.